

K divadlu jsem se dostal za trest

 rozhovor s členem lektorského sboru Janem Holcem

Mladé divadlo jedním slovem...

Energie.

Jaká byla tvoje cesta k amatérskému divadlu?

K divadlu jsem se dostal náhodou a vlastně za trest. Můj učitel češtiny a vedoucí dramatického souboru na gymnáziu mě chytil za školou a nakázal mi, že mám přijít do divadla. Já jsem tam přišel a už jsem tam zůstal. Dále jsem pak tvořil v tomto středoškolském souboru na Vsetíně. Poté jsem šel na vysokou školu do Prahy, kde jsem se spolužáky založil soubor na Právnické fakultě – tam jsme udělali inscenaci Kytice podle balad K. J. Erbena, s kterou jsme pak byli i na Hronově. Dále jsem se dostal na DAMU na režii, kterou jsem také dostudoval. To bylo minulý rok.

Je tohle tvé první lektorství mladého nebo obecně amatérského divadla?

Mladého divadla ano. Vloni jsem lektoroval krajskou přehlídku v Praze. Letos mě ještě čeká celostátní přehlídka činoherního divadla ve Volyni. Na Mladé scéně je spousta mladých lidí, které divadlo opravdu zajímá, tak mám radost, že jim můžu předat svůj náhled a názor.

V čem se liší debata s mladými a dospělými?

Přeci jenom byla teprve první debata, takže ještě uvidím. Vidím tady ale chuť tvořit, něco dělat, být tu společně. Hlavní vlastností mladého divadla je podle mě energie, a to tady právě cítím, mladou svěží energii, vítr...

Jaké jsou tvé dojmy z první debaty na Mladé scéně?

Překvapilo mě, že diváci diskutují a přemýšlí o tom – tím si vlastně tříbí názor na divadlo a tím pádem i na společnost a svět. Skrze to pak můžou lépe definovat, co se děje kolem nás.

Měla by diskuze na MS směřovat k popisu inscenací, nebo spíše k praktickým připomínkám a doporučením pro soubory?

Tím, že jsem praktik, je mojí snahou hlavně pomoci. Chtěl bych mladým předat, že skrze divadelní zkušenost

s konkrétním představením se dá přemýšlet o inscenaci a od toho se pak dá odpíchnout při další tvorbě. Je skvělé, že jste se dostali na celostátní přehlídku, ale pořád je prostor stoupat. Chci jim sdělit, že to má smysl – společně se posouvat a vzájemně se učit. Mým cílem také je, aby to jednotlivým souborům něco dalo. Nechci, aby soubory odjížděly s tím, že se naštvou, protože je tady někdo zkritizoval.

V jakém divadelním uskupení je možné tě vidět?

Vidět našťestí ne (smích). Je možné vidět moje inscenace, režijuji teď na volné noze. V příštím roce mě čekají dvě režie v Klicperově divadle v Hradci Králové, jedna v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, v Národním divadle Brno a dalších. Kromě toho se věnuju vlastnímu divadelnímu projektu Divadlo Spektákl, které vzniklo už na DAMU. Se spolužáky jsme chtěli tvořit i mimo rámec studia. Divadlo teď funguje čtvrtý rok. Již třetím rokem jsme v rezidenci Studia Švandova divadla v Praze – k dnešku to bude asi pět nebo šest premiér (šest, pozn. red.). A mám spoustu dalších projektů...

Co je na práci režiséra nejtěžší?

Sebedisciplína. Organizace svého času. Člověk v začátcích na inscenaci pracuje sám a musí se naučit si tu přípravnou fázi řádně zorganizovat.

A nejradostnější?

Na režii mě nejvíce „tankuje“ právě práce s hereckým kolektivem. Režisér dává impulsy. Herec je přijme a znovu je pošle upravené režisérovi. Režisér ty nové zase přijme a vzájemně se tak vytvoří ideální výsledek.

Vítek Zborník

ZUŠ Vítězslava Nováka, Jindřichův Hradec: **Probuzení jara**

Šokovali jsme své rodiče

 rozhovor se souborem

Když jsem sledovala vaše přestavení, intenzivně jsem přemýšlela nad tím, co bylo dřív: téma dospívání, nebo text dramatu Probuzení jara? Jaká byla geneze?

Lucka: První byla hra a teprve potom jsme se začali zamýšlet nad jejím tématem. Předlohu nám přinesl Franta (František Oplatek, režisér souboru, pozn. red.), začeti jsme se do ní a teprve potom začalo představení vznikat.

František: Přinesli jsme několik her a vybrali jsme si zrovna tady Wedekinda.

Do jaké míry jste při tvorbě inscenace zasahovali do textu?

Jirka: Do textu jsme zasahovali velmi a práce s textem byla složitá. Hra je stará přes sto let a při zkoušení jsme museli čerpat z knížky a pomocí programu jsme text dostávali do digitální podoby. Občas to bylo totálně nečitelné a my si jen těžko domýšleli, co je to za slova. Nastudování bylo docela složitě. Co se týče škrtnání, i to bylo velmi razantní.

Jakým způsobem se do dnešní doby proměnily vztahy teenagerů a dospělých?

Betka: Nejde možná ani tolik o vztahy teenagerů s dospělými, jako spíš o to, že v dnešní době mají teenageři přístup ke všem informacím. Tehdy vůbec nevěděli, jak to chodí s dětma a podobně. Chtěli jsme upozornit na to, že doba s sebou v tomto ohledu přinesla obrovskou změnu.

František: Některá tabu ale přetrvávají – jinak bychom to ani nehráli, každý by si mohl pustit dokument... V otázce sexuál-

ní osvěty to dnes díky internetu funguje jinak, ale mezi rodiči a dětmi jsou dneska zase jiná tabu, komunikace mezi nimi není vždy úplně otevřená a čistá.

Jirka: Téma se změnilo, ale tabu zůstala na podobném principu.

Jaká tabu to v dnešní době jsou?

Jirka: V dnešní době je jich určitě míň. To, o čem hrajeme, se v dnešní době jeví jako banalita, žádné tabu...

František: Pokřivená komunikace je tady ale pořád.

Filip: Podle mě se ani dneska mezi rodiči a dětmi nemluví o masturbaci, erekci nebo homosexualitě. Pořád existuje spousta dětí, teenagerů i dospělých lidí, kteří se bojí rodičům říct o své sexualitě, protože mají strach, že by je rodiče kvůli tomu mohli zavrhnout. Jenom kvůli tomu, že jsou odlišní. V tomhle je to téma aktuální i dneska.

Patrik: Obecně je to téma hodně nadčasové.

Vaše inscenace měla premiéru loni na podzim, předpokládám, že jste od té doby měli více repríz. Jaké jste měli ohlasy, šokovali jste někoho?

Betka: Možná naše rodiče...

František: ...což je strašně srandovní. Rodiče mají své děti za vymazlené slušníčky, plyšáky. Ale oni všichni kalí, paří a vedou takovýto život. A pak najednou přijde taková hra a rodiče začnou uvažovat: „Ježišmarjá, jestlipak to naše dítě zvládne?“ Co se tohoto týče, Wedekind zafungoval.

Lucka: Publikum jsme ale přímo nešokovali – naopak některé diváky v našem představení postrádali živočišnost a doporučovali nám některé scény přikotřit... Pojali jsme naši hru nejspíš poměrně střízlivě tak, aby úplně nešokovala, ale na druhé straně i tak, aby se dostala divákovi pod kůži a nezůstala jen v sále.

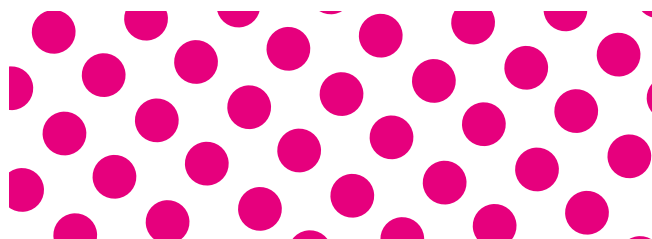
František: Chtěli jsme to hrát trochu z nadhledu. Hrát tohle bez nadhledu by byla sebevražda.

Máte už nad tím tématem nadhled? Už se jaro probudilo?

František: Já jo, celkem.

Soubor: Začíná nám léto.

-jita-

Probouzení z Jindřichova Hradce

Frank Wedekind by se divil, že jeho kdysi šokující hra dokáže být i po sto třiceti letech aktuální. Pravda, trochu jinak než kdysi, ale v něčem zůstávají lidské duše a touhy stále stejné, bez ohledu na příliv informací a odtabuizování mnohých tajemství. Teenageři, i když teoreticky mohou mít tolik informací, nad jakými starší generace kroutí hlavou, budou stále nejistí z toho, jak se dokážou srovnat nejen sami se sebou, ale také se svými vrstevníky, ale i svými rodiči a pedagogy. Zda dokážou uspět ve světě, který je obklopuje. Ukazuje se, že nedostatek informací může být stejně matoucí jako jejich přebytek.

Probouzení jara, které přivezla ZUS Vítězslava Nováka z Jindřichova Hradce, v dramaturgického úpravě souboru, ale asi především pana režiséra Františka Oplatka, oprostila původní text od zbytečných odboček a rozvláčnosti vyprávění, a vznikl text s filmovými střihy, kde jsou některé z motivů pouze lehce naznačeny. Nic podstatného však v příběhu nechybí. A navíc se tak text zbavuje dobových naivit, které jsou pro dnešní mladé lidi pasé. Podobně je zacházeno i se scénickými prostředky, které jsou skromné, ale dokážou vytvořit sugestivní atmosféru. Tři otočné židle, a holá žárovka houpající se nad jevištěm, zvládnou v symbolických akcích (společně se zajímavě vybranou hudbou) evokovat pocity strachu, ohrožení, duševní rozkolísanosti i neurčité erotické touhy. Pracuje se i s light designem. Zatímco akademičtí učitelé se pohybují v jasném ostrém světle, svět mladých jako by byl rozostřen a zamlžen.

To jsou tedy východiska inscenace, do níž vstupují mladí herci. Jednotlivé výkony mají svou sugestivitu, díky tomu, že herci mají věkově blízko k hrdinům hry. Vytváří to zvláštní jiskření mezi autenticitou a umělostí. Chvillemi máme pocit, že se vše odehrává kdesi za sklem, spíše než svět reálný jsem z inscenace cítila jakési zveřejnění vnitřního světa hrdinů, jejich očima je vnímán svět kolem. Není úplně jasné, nakolik je deklamační stylizace postav úmyslná, ne vždy sedí. I když rozdílná míra stylizace světa teenagerů a dospělých je viditelná, a vytváří tak – zcela v intencích Wedekinda – jakýsi groteskně pokřivený svět dospělých, stojící proti naivnějšímu upřímnějšímu světu teenagerů. Tady asi záleží na vidění diváka, zda bude vnímat představení spíše jako jistou prezentaci

problémů spojených s generačními spory a citovými zmatky dospívajících, nebo jako psychologické pojetí mladých, kteří kolísají na pomezí dětskosti a snahy přizpůsobit se formou vyjadřování a chování dospělých.

V každém případě inscenace ukázala, že 130 let stará hra má v sobě téma, které dokáže oslovit i dnes. A to nejen mladé herce, ale i jejich vrstevníky v hledišti.

Jana Soprová

super
nečekané světla
znásilnění jo
vina
čápi symbolika
pěkný
Ilza
deklamace
energie
rozdíly
zima
úžasný
světlo
žárovka
prožitek

*Musím si to ještě promyslet. Jsem
byl zmatenej.*

Lukáš

Nemám slov.

Kristýna

Bylo to úžasný, bomba!

Štěpánka

Představení bylo sebevražda.

Matyáš

*Pochopila jsem to až na konci, až
když byl zase u toho hrobu.*

Slečna z první řady

*Fakt je to dneska aktuální? Věřt ještě
někdo na čápa?*

David

Všechno se to kamsi žene

Od jindřichohradeckého souboru jsem před nějakou dobou viděl jejich inscenaci Holubí mambo. Bavila mě hravost a lehkost, kterou v sobě ale neměl pouze samotný text, ale především vztah režiséra a samotných protagonistů k tomuto textu: navzdory tomu, že šlo evidentně o věrnou adaptaci předlohy, jednotlivé postavy tohoto příběhu byly ztvárněny s tím potřebným osobním nadhledem, který z nich ve výsledku dělal maximálně živé a uvěřitelné subjekty. A to i přesto, a nebo možná právě proto, že ztvárňovanými postavami měli být holubi. V případě postav inscenace Probouzení jara se však obávám, že ke stejnému oživení nedošlo – v motivace a vůbec v celý vnitřní svět Wedekindových postav jsem věřil podstatně méně než v subjektivitu holubích bytostí z předchozí inscenace.

Stýskám-li si u Probouzení jara po určitém osobním nadhledu ve ztvárňování postav, nemyslím tím nadhled ironický. Jde mi spíše o prostor, ve kterém bych jako divák mohl zahlédnout nějaký osobní vztah herce a jeho postavy. To by mě na inscenaci takového textu zajímalo mnohem více než samotné jeho odprezentování, jak to v diskusi pojmenovala Jana Soprová. (Navíc šlo spíše o prezentování příběhu dramatu). A souhlasím také s Petrem Vášou, že vítaným probuzením z tohoto poněkud odcizeného herectví se stalo krátké vystoupení postavy Ilsy. Nejde ale o to, že by i ostatní mladé postavy měly hrát to samé (v tom mají diskusi oponenti z „intelektuálního pahorku“ jistě pravdu), ale spíše o její koncentrovanou vnitřní energii a určitou přítomnost herečky a její postavy v prostoru s námi diváky. Tuto kvalitu mám na mysli, když mluvím o hereckém nadhledu.

Přání viditelnější osobní angažovanosti však není žádným univerzálním požadavkem, jak by se mohlo zdát. Pokud by už samotné postavy dramatu v této dramaturgické úpravě byly soběstačné a takřikajíc plnokrevné, ale především pokud by byly nějakým jiným způsobem aktualizované (ať už dramaturgicky nebo jen režijně), alespoň decentně, jakoliv, nemuselo by jít o žádný handicap. Takto se ale nemůžu ubránit pocitu, že jsou mi postavy a jejich příběhy cizí; spíše literární než divadelní a spíše historické než dnešní.

Tím hlavním problémem je tak dost možná ekonomická úprava textu. Ta je sice vysoce funkční co do odvyprávění příběhu, ale téměř nám nedává možnost nahlédnout pod jeho povrch; na chvíli se zastavit a ponořit se do situace, a tím si prožít témata textu. Pokud bych měl jako divák možnost si více vychutnat jednotlivé situace, možná bych pak snáze

objevil konkrétní důvody, které vedly soubor k inscenování Wedekindova dramatu. Takto však inscenace pouze nastolila zcela obecná témata, která, ano, jsou jistě naprosto relevantní (generační nedorozumění, romantizující samota mladého člověka, konflikt jedince a řádu etc.), ale nijak je nerozehrála. Úsporná mizanscéna a abstraktní scénografie pak bohužel nijak nevykompenzovaly nekonkrétnost a povrchnost příběhu se všemi jeho tématy.

Lukáš Černý

Vytrženo z diskuse

Diskuse začala chválou. Líbilo se mi, že se soubor hru nesnažil aktualizovat, což dnes u dramát vidíme často. Hra má i dnes smysl, zapojile se jeden z diskutujících. Tématem pro něj bylo něco, o čem se nemluví, a přitom to je nebezpečné. Myšlenka boje proti tabu je i

dnes stále aktuální, zaznělo také v debatě. Pochvaly se dočkala práce s otočnými židličkami, která byla podle dalšího diskutéra jednoduchá a efektní. Ze scény znásilnění jsem byl nadšený, je to ukázka toho, že akt není potřeba znázornit explicitně, a i tak každý vše pochopil, přidal se další. Ne každému to ale bylo jasné hned: nejdřív jsem nepochopil, že ji znásilnil, myslím jsem, že ji jen políbil, došlo mi to až později, dodal další divák. Někteří debatěři zmínili momenty, které se k nim úplně nedostaly, ale neuměli popsat, čím to bylo. Šlo třeba o situaci, kdy matka souhlasila, že syn má jít do pastáku. Někomu nebyly úplně jasné motivace postav, možná to bylo velkým seškrtáním textu. Lektorka Jana Soprová hru viděla v mnoha provedeních, i jako muzikál, a vždycky je zvědavá, jestli hra z roku 1890 bude zaznívat aktuálně. V době uvedení byla skandální. Absence či přemíra informací podle ní nemá vliv na to, jaké zmatky mladí lidé prožívají. Petr Váša zmínil někdy slabší kontakt s postavami, ale postava Ilsy jej podle něj zvládla navázat okamžitě, aniž by přehrávala. Ukázala, že by se celá hra dala hrát trochu jinak. Tematicky podle Váši nejde o sex, ale o sebedůvěru a o snahu uspět ve vztahu k vrstevníkům ale i k rodičům. Jan Holec mluvil o potřebě zvládnout psychologii postav. Mnohdy nebyly zřetelné motivace jednání, všechny repliky by měly být vnitřně opodstatněné. Ocenil úspornost prostoru, ale škoda, že práce s prostorem nebyla více metaforická.

zapsal -das-

VTAHU, SVČ Lužánky, Brno: Návrat nežádoucí

Vlasta nebo Emil?

 rozhovor se souborem
Jak jste se k tématu dostali, kdo s ním přišel?

Mája: Původně jsme chtěli nějakým způsobem zpracovat písňe od Jana Buriana, nicméně potom jsme přišli na to, že to není úplně dobrá cesta. A potom naši vedoucí přinesli do dramataku knížku od E. F. Buriana Nežádoucí návraty – Všichni: Od Jana Buriana!

Mája: Jana Buriana, ježiš!!! A tak jsme si to nějak postupně pročetli a dávali jsme dohromady, co je na tom zajímavé a co nám přijde podstatné, a tak nějak to vzniklo.

Ten text je vlastně taková mozaika, která obsahuje dopisy, různé dokumentární materiály... Jakým způsobem jste**s ním pracovali? Jak jste zkoušeli?**

Jirka: Nečetli jsme celou tu knihu, samozřejmě, protože má nějakých osm set stránek. Vedoucí nám dali nějaké úseky, které jsme si potom pročetli...

Vlasta: Celé to probíhalo tak, že jsme se rozdělili na skupiny, každá skupina dostala nějaký úsek, který měla přečíst, my jsme ho přečetli, vybrali jsme z toho, co nám přišlo zajímavé, třeba konkrétní věty, co by měly zaznít, a pak jsme to všechno zakomponovali dohromady.

Strávili jste asi nějaký čas i nad historickým pozadím celé věci.

Mája: Hodně.

Kolik, to by mě právě zajímalo.

Jirka: To asi nejsme schopní odhadnout.

Mája: My jsme hlavně hrozně pomalí, takže většinou se to

strašně táhne., jako celý to představení... Takže se to nedá takhle říct. Ale myslím, že jsme o tom hodně diskutovali. Jak my to vidíme.

Honza: My vždycky diskutujeme.

Mája: Když nám něco třeba nebylo jasné, dočetli jsme si o kontextu.

Martin: A dlouho jsme si taky hledali téma. Najít, co v něm je pro každého z nás.

Já jsem to pochopila tak, že jste se dívali optikou Jana Buriana, který není zdaleka jednoznačný, komentuje různé aspekty věci a problematizuje je. Hledali jste ale tedy i svůj postoj k věci?

Jirka: My jsme se hned na začátku hodně neshodli v tom, co to vlastně bylo za člověka. Myslím, že pořád na to máme každý trochu jiný názor a občas se diametrálně rozcházíme, a právě to může představení dávat dynamiku.

Honza: Což se promítá i v té diskuzi, která se za celou dobu, co představení děláme, mění. Původně byla jinak koncipovaná, teď to vypadá zase jinak.

Říkáte, že jste znali Jana Buriana. A znali jste Emila Františka Buriana, předtím, než vaše vedoucí přinesla konkrétně tuhle knihu?

Všichni: Ne, neznali. Možná jsme o něm slyšeli, spíš jsme znali to jméno...

Alexandra: Já jsem si třeba myslela, že je to Vlasta Burian.

To úplně chápu, vždyť těch Burianů je strašně moc!

Mája: Ale to nám taky přišlo dost zajímavé. Pozastavili jsme se nad tím, proč ho vlastně neznáme. Proč se o něm neučí, když je to tak velká osobnost. Možná jsme o něm měli ve škole zmínku jednou větou.

Martin: V naší učebnici o něm byly přesně čtyři řádky.

Honza: To nás zaujalo, že je to osoba kvůli své minulosti opomíjená.

Martin: Moje babička je z Brna a já jsem u ní jednou našel časopis, ve kterém byla pozvánka na „famózní divadlo Buriana“! Random pozvánka ze čtyřicátých let a Burian tam byl vykreslený jako megaosobnost!

Říkala jsem si, jestli jste někdo četl Pařeniště? Ono je to dost utrpení, ale jestli jste někdo potom nedostal chuť si to přečíst?

Alexandra: Jak jsme to zpracovávali, tak jsme původně pracovali s rozsáhlejší verzí textu.

Mája: Celou hru jsme nečetli, ale větší část.

-ška-

Návraty více než žádoucí

Jsem jedním z těch diváků, kdo jsou předem vždy velmi skeptičtí k historickým rešeršim ve studentském amatérském divadle. Je to dáno mnoha traumatizujícími zážitky: inscenacemi o holo-kaustu plných kufrů a sentimentu a neméně klišovitých pokusů o zpracování totality poválečné. Můžu však s potěšením říct, že inscenace brněnského souboru se jakýmkoliv podobným stereotypům úspěšně vymyká, a to po všech stránkách: neuchyluje se k ustáleným frázím a symbolům, vyhýbá se patosu a moralizování, ale co je nejdůležitější, vědomě tematizuje a odůvodňuje skutečnost, že se této látce věnují lidé, kterých by se teoreticky vůbec nemusela osobně týkat.

Dlouho jsem přemýšlel, proč zrovna E. F. Burian. Přeci jenom pro někoho, kdo nestuduje dějiny divadla, by tato osobnost sama o sobě nemusela představovat bůhvíjak palčivé téma. Postupně mi ale docházelo, že tu zdaleka nejde jen o osobu klíčového avantgardního režiséra, ale mnohem více o to, jaké historické (a metahistorické) téma tato osobnost představuje a které zřejmě tak uchvátilo soubor: ideová vs. praktická angažovanost, umění ve vztahu k politice a společnosti, potřeba osobnostní legitimacy umělce etc. V tomto smyslu učinil soubor svůj příspěvek do historické debaty. Ovšem to zásadní, čím inscenace sama sebe naprosto obhazuje, je její příspěvek o historické debatě samotné: o tom, jak se o daném tématu mluví. To je totiž to skutečně aktuální, co se nás bezprostředně týká den co den. Ne ani tak historie sama, ale způsob našeho vyrovnávání se s ní.

V tomto smyslu ve mě představení evokovalo inscenace Jiřího Havelky, především Já, hrdina (o bratřech Mašínech) a Dechovka (o vyvražďování sudetských Němců po druhé světové válce). V obou případech šlo vždy více o mediální a vůbec společenský diskurz, tj. debatu, která nad těmito tématy dnes panuje, spíše než o historii samotnou. To je to totiž nakonec nejzajímavější pole, kde už nejde pouze o rekonstruování faktů, ale o odhalování samotných principů našeho kolektivního uvažování o nás samotných.

Inscenace Návrat nežádoucí je nadto výjimečná tím, že propojuje společenskou a osobní rovinu této problematiky. Osobní tím, že zpracovává vztah Buriana mladšího se svým otcem, a společenskou tím, že celou knihu a jejího autora staví do další společenské debaty. A nemyslím tím jen samotným aktem jejího inscenování, ale hlavně ve scéně internetových komentářů o Janu Burianovi. Stejně tak nesmírně kvitují i předzávěrečný výstup herců s jejich názory na nejrůznější témata (příčemž hlavní byla jejich odpověď na ryze aktuální otázku komunistů u moci: návrat nežádoucí, sdělil nám soubor jednoznačně). Byť šlo pouze o zkratkový moment, efekt byl i přesto ten, že herci museli vystoupit ze svého divadelního bezpečí do živé politické debaty. I když jak říkám, potenciál by tu byl ještě daleko větší: vzpomněl jsem si napří-

klad opět na Jiřího Havelku a na jeho různorodé zapojování diváků do diskuse, přímo nebo nepřímo. To byl poslední krok, který mi zde chyběl k opravdu totálnímu zážitku.

Na celé inscenace tak nejvíce oceňuji její jedinečnou dramaturgii. Ta by ovšem pochopitelně vůbec nevyzněla, kdyby nebyla podána v natolik režijně přesném a herecky přesvědčivém tvaru, respektive v natolik přesvědčivém hereckém nasazení: právě díky tomuto opravdovému zápalu jsem měl už od začátku ten neodbytný pocit, že tu nemůže jít pouze o E. F. Buriana. A dobře funguje i hlavní scénografický prvek praktikáblů: jejich proměňování v nejrůznější kulisy a prostory je funkčím, leč přeci jenom trochu ohraným principem, ale naopak velmi originální je to, že v kontextu divadelní tematiky mohou praktikáblů odkazovat k jevišti, pomyslně pak i k jevišti světa.

Lukáš Černý

Vytrženo z diskuse

Nemám k dějepisu vztah, ale představení se mi líbilo díky tomu, jak bylo podané, chválila jedna z divaček. Přejde mi famózní, jak jsou po celou dobu všichni členové souboru na scéně a všichni se pohybují jako celek, jak se pracuje s praktáky a mění se jimi

scéna, přidal se další divák. Představení by prospěl ostřejší konec, před závěrem jsem si už začala říkat, kdy to skončí, navázala kritickým postřehem další diskutérka. A nebyla sama: konec jsem ocenil jako politický nadšenec, ale ne jako divák, padlo v diskusi. Každému asi nemusí být jasné, že používané postupy jsou parafrází postupů E. F. Buriana, je to takový dvojitý fór, vysvětlil lektor Petr Váša. Doporučil také k přečtení knihu Jana Buriana, která byla předlohou inscenace. Pro Janu Soprovou inscenace nebyla dokumentem o životě a díle E. F. Buriana, ale hlavně dialogem mezi Janem Burianem, jeho otcem a herci, kteří představení připravili. Připomněla, že šlo o druhé dnešní představení o mezigeneračním dialogu a o tom, jak si lidé snaží porozumět, i když to vlastně nejde. Pro Jiřínu Lhotskou je nesmírně silné téma, jak vyjádřit tragicko-ironický osud velkého člověka přes jeho syna, který se k otci snaží nějak postavit. Přidala kritické připomínky: když se začíná hrát Pařeniště, inscenace ztrácí tempo a na velkém prostoru se rozehrává něco, co už víme. A závěr, kdy se mladí herci vyjadřují k dnešku, podle ní zbytečně otevírá nové téma, o kterém se celou dobu nehraje. Jan Holec ocenil stavbu inscenace a práci s rytmem. Hlavním motorem inscenace je podle něj tvořivá hravost, ze které měl jako divák obrovskou radost.

zapsal -das-

Tak žádoucí, nebo nežádoucí?

E. F. Buriana patří k rozporuplným osobnostem českého uměleckého světa minulosti. Není jediný, ale jeho osud je pro dramatické zpracování velmi lákavý. Paradox jeho politického smýšlení a avantgardní meziválečné tvorby láká. Tradici a nálepku syna slavného, byť kontroverzního otce podědil Jan Burian, který během několika let sbíral dokumenty, zpovídal pamětníky a zamýšlel se nad dědictvím, které mu zanechal otec (kterého si ovšem ani jeden z jeho potomků příliš neužil). S potřebou vyrovnat se s ním, inspirovat se jím, blíže jej poznat. To se mu velmi zajímavě podařilo v knize *Nežádoucí návraty E. F. Buriana*, která inspirovala brněnský soubor VTAHU, SVČ Lužánky k představení pod názvem *Návrat nežádoucí*. Oni ale navíc pod vedením Niny Bravencové a Petra Davida přidali k tomuto dokumentu další dimenze. Nejedná se tedy pouze o edukativní text o jednom velkém divadelním umělci, se silně levicovou úchylkou, ale o několikanásobný dialog: mezi Janem a jeho otcem, ale také mezi mladými herci a Janem, resp. E. F. B. Texty tedy nabízejí nejen pestrou mozaiku názorů, jak obou Burianů, tak jejich kritiků z lidu či z povolání, ale také ukázky z díla E. F. B. s pochopením reflektující nejen obsah, ale i formu jeho avantgardních počinů. A jako bonus je tu i konfrontaci s dnešní dobou a její povrchností a rychlými soudy. Celá kompozice inscenace, ostatně v duchu Burianovy knihy, takové jednoznačné soudy zavrhuje, a nabízí různé možnosti pohledů na události.

Začíná se jakýmsi rozvíčováním herců na soustavě palet, které jsou pak v průběhu představení různě přeskupovány a slouží tak nejen k iluzi chudé avantgardní scény, ale metaforicky zachycují i konkrétní reálná prostředí (nejpůsobivější je koncentrák s lidmi nacpanými v miniaturních prostorách beden, či do výšky vystavěný křižník Cap Arcona, určený k obětování vězňů, z něhož se E. F. B. zachránil 17-metrovým skokem do moře). Propojení minulosti se současností kopíruje i oblečení postav, každý má na sobě něco jiného, ale sjednocují je barvy, kombinace bílé a červené, a k tomu různé variace džínů.

Podobně dovedně a hravě se zachází také s hudbou – v první části zní nahrávky Burianovy muziky a populárního Chlupatého kaktusu z gramofonové desky (výtku: silný zvuk písně chvílemi přehlušuje herce), na konci pak jeden z protagonistů hraje na blikající elektronický nástroj, nad kterým by jistě avantgardisté zajásali, a je tu ovšem i společný zpěv, či aspoň broukání populární Burianovy melodie.

V herecké práci není nikdo upřednostňován, jedná se o herectví skupinové. Štafetu postavy E. F. B. přebírají postupně různí herci, dokumenty (Janovy dopisy otci) čtou všichni bez genderového rozlišení. Tím se v podstatě mažou rozdíly v kvalitě výkonů, protože více než na individuální herectví je kladen důraz na kolektivní souhru. Ta se ostatně nejlépe prezentuje v nejvíce zapamatovatelných scénách společných voice-bandů a „choreografií“ (Cap Arcona nebo tělocvičně pojatý poválečný voice-band). Svižné tempo je chvílemi zpomalováno rozbalováním Janových dopisů, které jsou čteny do mikrofonu, a v druhé části dosti rozvěklou ukázkou z Burianovy tendenční hry Pařeníště.

V poslední části se příběhy obou Burianů napojují na současnost, a je tu ukázáno, že i Jan si užil ve své umělecké kariéře podobných výpadů jako jeho otec (i když z jiných důvodů), a v krátkých skupinových scénkách je poukázáno na banalitu bulváru a anket, vyžadujících rychlé povrchní soudy. I když se poslední část může zdát diskutabilní, osobně jsem ji přijala. Poukazuje totiž na dobrou práci s mladými lidmi v souboru, kteří jen nereprodukuje „nějaké“ texty, ale je jasné, že při přípravě byli nuceni o věcech přemýšlet a vytvářet si vlastní názory na svět a lidi v něm – což, jak víme, není nikdy snadné. Ale brání nám to v černobílém vidění světa.

íá

režim
povědený téma
úžasné dynamika
zajímavý mysteriózní
umělec svoboda
zpracování výborný launchpac
volba ozvláštňení ty-vole

Líbila se mi práce se scénou a výběr námětu. Přišlo mi skvělé, že se z toho dá i něco naučit.

Eva

Nabídlo mi to úplně jiný názor na věc, kterou jsem měla zafixovanou úplně jinak.

Daniela z Červiven

Zaujalo mě, jak režim dokáže ovlivnit člověka.

Terežka

Hlas – to jsme my. Už od mimin

 seminář logopedie, tělo a hlas / lektorka Vendula Holčáková

EXPECTATION n°1:

Kdo se asi tak přihlásil na seminář logopedie na Mladé scéně? Nejspíš...

- lidi, kteří dělají divadlo, přestože si šlapou na jazyk;
- lidi, kteří dělají divadlo, přestože neumí artikulačně rozlišit mezi „t“ a „d“;
- lidi, kteří se nevešli k Petru Markovi a Janě Machalíkové.

REALITY n°1:

Na logopedii, hlas a prostor se přihlásili:

- holky, které chtějí studovat speciální pedagogiku a obor logopedie je zajímavá;
- lidi, kteří nechtějí studovat speciální pedagogiku, ale logopedii věří;
- lidi, kteří se snaží vědomě pracovat s tím, jak dýchají a mluví. Znají své rezervy, chtějí přestat polykat slova a pořádně se opřít o bránici. Vědí, že s hlasem souvisí dech;
- lidi.

Vendulin seminář je totiž skutečně pro každého. Jestliže se logopedie zabývá vším, co narušuje mluvení a tím pádem naši bytostnou schopnost komunikovat, týká se každého jednoho z nás. Ihned po narození se totiž spustí akusticko-fonační reflex, mimina pláčou a dávají tím světu najevo své pocity a své (sebe)prožívání. Na počátku lidské komunikace existuje hlas ve své syrové a neopracované podobě, hlas-JÁ, hlas nesoucí emoci. Zapeklité to začíná být v momentě, kdy se za emoci naučíme dosadit slovo. Místo abychom si naklepali bránici a pořádně se zasmáli, prohodíme stoicky: „To je ale sranda, k popukání.“ Myšlenka opanuje naše pocity a může

nás skřípnout natolik, že se nedokážeme svobodně vyslovit, vyslovit se svým hlasem. A hlas – to jsme my, už od mimin.

EXPECTATION n°2

Na semináři logopedie budeme:

- Opakovat: „Tydli dům, tydli dům, postavíme nový dům.“
- Dělat mašinku a hledat bránici: „Šššššš hu hú...“
- Vař, měř, dař, keř, havíř, kouř, knihař, kuchař.

REALITY n°2

Vida – skoro se nemluvílo. Úvodní seminář se nesl ve znamení chůze. Chůze pomalá, chůze svižná, dopředu a dozadu. Chůze Miloše Zemana – a všechno má vliv na náš dech a na způsob, jakým z nás proudí hlasový projev. Představa o vlastním těle je určující: představujeme si, že chodíme jako kostra, jako soustava svalů, abychom následně obě složky propojili a vyslovili se jako kompaktní člověk. Představa je před stavem. Ponoření se do ní je pak Vendulinou základní metodou. Začali jsme u těla a pokračovali dýcháním: představujeme si, že dýcháme do kyčlí, do břicha, do klíčních kostí (a co jako, že doopravdy dýcháme pořád jenom do plic?), je to příjemné a uvolňující. Představa nás vede. Poznatek: za celé dvě hodiny nezazněl ani jeden jazykolam. Vendy dokonce ani neholduje pojmu „dechové cvičení“, a tak se shodujeme na pojmenování „dechové cosi“. Cosi funguje...

EXPECTATION n°3

Co se na semináři logopedie od Vendy dozvíme? Návod na to, jak správně artikulovat jednotlivé hlásky, jak neráčkovat, nekoktat a vyslovovat sykavky líp než Zdeněk Troška.

REALITY n°3

Sedím vedle Venduly na představení Návrat nežádoucí. Naše místa jsou umístěna v tak špatném úhlu, že skoro nedohlédneme na jeviště. Zatímco já si můžu vykrotit hlavu, abych zahlédla víc než tři červená trika, Vendy vnímá voiceband jenom poslechem. „Hrozný, jak vůbec nejsou napojení na tělo. Jak to celý táhnou krkem. Aby ne, koukej, jak má ta holka vysunutou bradu,“ šeptá mi a já si začínám všimnout věcí, které mi zatím unikaly. Vendula na to má ucho! Jako logopedka z povolání se snaží začít od pusy, od výslovnosti, od artikulace – tělo se pak přidá samo a práci pusy podpoří.

Neexistují žádné univerzální rady, žádná všespásná artikulační cvičení (či tzv. „cosi“), každého jednotlivce totiž může stimulovat jiná představa: „Třeba když pracuju s dětma na hlásce ‚č‘, pomáhá některým udělat pohyb dolů. Jiné děti ale nasměruje přesně opačná představa – ‚č‘ spojené se stoupáním,“ vysvětluje mi Vendy a vše ilustruje pohybem. „Nemůžu ti říct, jak pracuju, protože s každým pracuju jinak,“ uzavírá naše povídání.

A já už vám toho taky víc neřeknu: logopedie se nedá normovat a možná se zbytečně se snažit popsat to, co se má být procítěno, uvědoměno a procítěno ještě jednou. Očekávání se nevyplnila – realita šla napřed a zkratkou.

-jita-

Variace na utajené téma

Nevím, jestli se to k vašim uším doneslo, ale přehlídka Mladá scéna má už několikátým rokem utajené téma. Delší dobu jsem přemýšlela nad tím, co to vlastně utajené téma znamená. Autorka tohoto počínu Lenka Huláková mi prozradila následující: „To jsem si vymyslela já. Utajené znamená, že to nikdo neví a pak se to všem řekne. Je to vlastně utajené-neutajené.“

Utajeným tématem letošního ročníku je „vnitřní hlas“. Udělala jsem si včera ráno před odjezdem malou rešerši, zadala „vnitřní hlas“ do internetového vyhledávače a čekala, jestli se mi dostane nějaké chytré poučky či definice. Vševedoucí google nezklamal, jako první odkaz mi vygeneroval magazín pro ženy Žena aktuálně, který si kladl otázku „Co vám říká vaše intuice a proč ji poslouchat?“. První věta, ke které moje oči sklouzly, zněla: „Máte-li pocit, že z nějakého důvodu máte dnes zůstat doma, neberte to na lehkou váhu. Raději svou **cestu odložte**.“ Naléhavost tučných písmen a pohled na hodiny na mikrovlnce ukazující za hodinu odjezd vlaku mě zneklidnily. Vrátila jsem se očima zpátky na obrazovku a četla pod článkem „Mohlo by vás zajímat: Sport škodí. Může vás zabít.“ Raději jsem se vrátila zpátky na stránku vyhledávání a otevřela další odkaz. Web Psychologie.cz se zabýval specifickým případem vnitřního hlasu, takzvaným „vnitřním kritikem“ (kterýžto název mě zaujal a evokoval mi malého skřítku v brýlčkách, který trůní někde na hlemýždi ve vnitřním uchu). Tento vnitřní kritik má podle Psychologie.cz neustále zaujat negativní postoj k naší osobnosti a často ji velmi nevybíravým až nepřátelským způsobem komentovat (měl bys zhubnout, máš moc velký nos, nezahrál jsi to dneska dobře, jsi nemožný atp.). Server doporučoval několik výjimečných způsobů, jak se s vnitřním kritikem konfrontovat. Jedním z nich je například vedení dialogu (cha, a už jsme u divadla!): „Na negativní myšlenku *Jsem neschopný blbec...* můžete zareagovat způsobem: „Nacházím se nyní v obtížnějším období, ale jinak jsem inteligentní a v mnoha směrech schopný člověk.“

Třeba to některý soubor inspiruje a na příští Mladou scénu přijede s experimentální inscenací „Hovory s vnitřním kritikem“.

Vnitřní hlas je nepochybně problematický jev, unikající a schovaný v každém z nás, což nás možná tím spíš dráždí k jeho objevení. Sama jsem se s vnitřním hlasem setkala v mnoha krajních polohách od dialogického jednání po tchaj-ti a myslím si, že mě tyto zkušenosti naučily mimo jiné jednu zásadní věc: zbytečně se nevyčerpávat. Domnívám se, že je to dobrá výzva pro nás všechny, poslouchejme, co nám hlas radí, rozvrhněme síly a šetřeme energii, budeme ji v následujících čtyřech dnech ještě potřebovat!

-ška-

Kdo se nevešel

Programová rada Mladé scény 2018 vybírala celkem z 26 inscenací doporučených z krajských postupových přehlídek, do programu celostátní přehlídky se jich vešlo 15, víc než polovina – z důvodu kapacitních limitů. Nabízíme vám zde proto aspoň seznam inscenací, které měly také doporučení na Mladou scénu, ale do programu se zkrátka nevešly.

Bazén / Bez vody, OLDstars, Praha
Dej!, Convivium, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř
Divadelní automat, DV Dramec, Olomouc
Kafíčko za oponou, Kamnaterasu, ZUŠ Litoměřice
Maturanti, Divadlo Point, Prostějov
Nikolina cesta, Bezejména, ZŠ Liberec
Ostrov panenek, Rendez-vous, Gymnázium Turnov
Pyreneje, Divadelní soubor Tajfun, Moravská Ostrava
Romeo, Julie a tma, Křen, ZUŠ Rokycany
Swamplandie, Studio Divadla Dagmar a ped. školy Karlovy Vary
Tschick, OLDstars, Praha

Program - čtvrtek 21. 6. 2018

9-12 semináře

14.00 Dohráli jsme, ZUŠ Uherské Hradiště, Tak trochu Maryša, 45 min., MS

15.40 Nebyl čas, Střední škola průmyslová, technická a automobilní Jihlava, Co by kdyby, 20 min., MS

16.00 diskuse zahrada MS

17.15 Buddeto! Soukromá ZUŠ Trnka, Plzeň, A nejmladší znovu jako dřív (Sere mě to, ale musí být krásná), 65 min, RDJ

18.20 večere

19.30 Naopak, Dramatická školička při SKS Svitavy, Silvestr 2020, 25 min., MS

20.00 diskuse zahrada MS

KRÁTCE

Veronika Vaculíková hledá chlapa

Nejraději mám rychlý pohyb v rytmu elektronické hudby. Někdy však dávám přednost relaxačnímu, pomalejšímu tempu. Máš to taky takhle rád? A seš chlap od jednoho do devadesáti devíti let (podmínka: musíš chodit nebo aspoň stát!)? Tak mě navštiv v mém semináři už dnes! <3

Vítězslav Novák (15), ve kterém se probouzí jaro, hledá lektorku, co ho to naučí...

Mladý muž, který se právě vrátil z vojenské mise, hledá levnou garsonku v lokalitě Brno (0+kk). Došková střecha výhodou, židle vlastní, postel stačí jedna. Zn. Francek

Hledám soubor. Můj předchodzí je VTAHU. Zn. Také Brno.

Co se děje v zákulisí Mladé scény?

Všimli jste si, že na baru Malé scény jsou čím dál benevolentnější? Ještě před pár lety byla zavíračka ve dvanáct a všeobecně veselí se přesouvalo do parku, do tělocvičny či na jiná odlehlá místa. Postupně se, pravděpodobně kvůli rušení nočního klidu, zkoncentrovala veškerá aktivita sem. Minulý rok byl dokonce stržen dámský záchod, pravděpodobně vlivem některé z „nešikovných divadelnic (či divadelníků)“. I to se obešlo bez sebemenšího kárného řízení. A co přijde letos? Na to nám odpovéděl hlavní barman na Malé: „Všichni mladí i staří si to tu co nejvíc užijte.“ Tak teda jo. Nevím jak vy, ale my jdeme strhnout pánské záchody a pozvratet jeviště.

Kdo páchá Mladou na Malý?

Jitka Hejlová, Eliška Raiterová, Vít Zborník, Oskar Helcel (foto), David Slížek, Jakub Hulák, Lenka Huláková a další.
Neprocházej jazikovou koregťou...